

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

**Факультет права та міжнародних відносин
Кафедра міжнародного права, європейської та євроатлантичної інтеграції**

**ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ
з дисципліни**

Порівняльне цивільне право та порівняльний цивільний процес

для студентів

спеціальності 293 Міжнародне право

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітньої програми 293.00.01 Міжнародне право

Київ – 2023

ОПИС ПРОГРАМИ ЕКЗАМЕНУ

Київський університет імені Бориса Грінченка	Кафедра міжнародного права, європейської та євроатлантичної інтеграції
Розробник: Тітко Ельвіра Валентинівна, д.ю.н., доц., професора кафедри міжнародного права, європейської та євроатлантичної інтеграції факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка.	
ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ з дисципліни «Порівняльне цивільне право та порівняльний цивільний процес»	
Курс	II
Спеціальність	293 Міжнародне право
Освітня програма:	293.00.01. Міжнародне право
Форма проведення:	Дистанційна, очна
Тривалість проведення:	2 академічні година (1 год. 20 хв.)
Максимальна кількість балів: 40 балів	Екзаменаційний білет – два питання.

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

40-38 балів – відмінний рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками;

37-35 балів – достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок;

34-30 балів – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок;

29-25 балів – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності;

24-20 балів – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь);

19-1 балів – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання.

Орієнтовний перелік питань до семестрового контролю:

1. Поняття цивільно-правової системи (сім'ї).
2. Основні складові цивільно-правової системи.
3. Основні цивільно-правові системи сучасного світу.

4. Місце цивільного права України серед цивільно-правових систем сучасності.
5. Тенденції розвитку сучасних цивільно-правових систем.
6. Загальна характеристика континентальної (романо-германської) системи.
7. Поділ континентального права на приватне й публічне.
8. Рецепція римського приватного права: поняття і види.
9. Пряма, опосередкована й латентна (прихована) рецепція.
10. Романська підсистема цивільного права.
11. Германська підсистема цивільного права.
12. Загальна характеристика англо-американської системи цивільного права. Загальне право і право справедливості, прецедентне та статутне право. Роль судового прецеденту в англо-американській системі. Тенденції розвитку англо-американської доктрини цивільного права.
13. Східноєвропейська система цивільного права: поняття та загальні риси.
14. Центральноевропейська система цивільного права: загальна характеристика.
15. Джерела цивільного права у країнах континентальної системи права.
16. Співвідношення цивільних і торгових кодексів зарубіжних країн.
17. Джерела цивільного і торгового права Франції. Французький цивільний кодекс (ФЦК) 1804 р. (Кодекс Наполеона): загальна характеристика. Значення ФЦК і його вплив на розвиток цивільного права в країнах світу.
18. Французький торговий кодекс 1807 р. (ФТК): загальна характеристика, значення; співвідношення з ФЦК. Інші законодавчі акти, делеговане законодавство, судова практика та звичаї у цивільному праві Франції.
19. Германське цивільне уложення (ГЦУ) 1900 р.: загальні риси та значення. Германське торгове уложення (ГТУ) 1900 р.: загальні риси, значення; співвідношення з ГЦУ. Спеціальні цивільні закони. Роль судової практики, звичаїв та звичаїв ділового обороту в цивільному праві Німеччини.
20. Джерела цивільного права Великої Британії. Загальна характеристика прецедентного права. Загальне право та право справедливості. Особливості сучасного прецедентного права. Статутне право та делеговане законодавство Великої Британії.
21. Джерела цивільного права США. Особливості прецедентного права США. Закони та колізійні норми в цивільному і торговому праві США. Уніфікація законодавства штатів. Роль звичаю як джерела цивільного права в США.
22. Поняття фізичної особи в цивільному праві зарубіжних країн.
23. Джерела цивільно-правового статусу фізичних осіб в зарубіжних правових системах.
24. Поняття правоздатності в доктрині цивільного права та законодавстві зарубіжних країн.
25. Основні принципи цивільної правоздатності фізичної особи у праві зарубіжних країн.
26. Позбавлення правоздатності.
27. Правоздатність дитини, яка ще не народилася.
28. Припинення правоздатності фізичної особи.
29. Оголошення особи безвісно відсутньою та померлою.
30. Презумпція безвісної відсутності у цивільному праві Франції.
31. Оголошення громадянина померлим за законодавством Німеччини.
32. Визнання безвісної відсутності та оголошення особи померлою в країнах

прецедентного права.

33. Поняття та ознаки юридичної особи в різних цивільно-правових системах.
34. Незалежність існування юридичної особи у праві США та Великої Британії.
35. Теорії юридичної особи в доктрині цивільного права зарубіжних країн.
36. Теорія фікції юридичної особи. Теорія реальності юридичної особи.
37. Види юридичних осіб в різних цивільно-правових системах світу.
38. Юридичні особи публічного права. Юридичні особи приватного права.
39. Спілки та установи в цивільному праві Німеччини. Товариства та асоціації Франції.
40. Одноособові корпорації. Корпорації та установи США.
41. Способи утворення юридичних осіб в зарубіжних цивільно-правових системах.
42. Правоздатність юридичної особи. Загальна і спеціальна правоздатність юридичної особи в цивільному праві Німеччини, Великої Британії та США.
43. Легалізація загальної дієздатності. Визнання дієздатності юридичної особи: форми і методи.
44. Поняття торгового товариства як організаційної форми об'єднання осіб.
45. Спільні риси торгових товариств різних зарубіжних країн. Основні види торгових товариств в країнах романо-германського права.
46. Персональні товариства. Статутні товариства. Повне товариство.
47. Корпорації Великої Британії та США. Командитні товариства в країнах континентальної Європи.
48. Корпорації з обмеженою відповідальністю в Англії та США.
49. Поняття, види та правові засади акціонерних товариств в зарубіжних цивільно-правових системах.
50. Поняття представництва в цивільному праві зарубіжних країн.
51. Пряме та законне представництво в країнах континентальної Європи (Франція, Німеччина).
52. Самостійні торгові представники (торгові агенти) в зарубіжних правових системах.
53. Поняття та види речових прав у зарубіжних цивільно-правових системах.
54. Абсолютний характер речових прав. Право слідування та право переваги в речових правах.
55. Об'єкти речових прав в цивільному праві зарубіжних країн. Класифікація об'єктів речового права.
56. Рухоме й нерухоме майно в цивільному праві різних зарубіжних країн. Реальне та персональне майно в англійському праві.
57. Поняття та види цінних паперів в країнах романо-германської системи. Оборотні документи в англо-американській цивільно-правовій системі.
58. Поняття та зміст права власності в зарубіжних правових системах. Виключні повноваження власника. Тенденції розвитку права власності в сучасних цивільно-правових системах світу.
59. Форми права власності в зарубіжних країнах. Обмеження повноважень власника в законодавстві зарубіжних країн. Підстави набуття права власності.
60. Набувальна давність у цивільному праві зарубіжних країн. Захист права власності. Віндикаційний та негаторний позови в романо-германській цивільно-правовій системі.
61. Загальні позови з правопорушень в англо-американській системі права. Права

- на чужі речі: поняття та види. Приватноправові сервітути в зарубіжних національних правових системах.
62. Довірча власність (траст) в цивільному праві Великої Британії та США. Юридичні конструкції трасту. Права та обов'язки учасників довірчої власності.
 63. Поняття та види зобов'язань у різних правових системах. Підстави виникнення зобов'язань у цивільному праві Франції.
 64. Зобов'язання із закону, угоди, делікту, безпідставного збагачення та ведення чужих справ без доручення у праві Німеччини.
 65. Зобов'язання із деліктів, договорів та квазі-договорів в англо-американській цивільно-правовій системі.
 66. Класифікація зобов'язань в різних правових системах. Умови і принципи виконання зобов'язань в зарубіжних правових системах.
 67. Наслідки невиконання зобов'язань. Цивільно-правова відповідальність за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань.
 68. Збитки в цивільному праві зарубіжних країн.
 69. Вина боржника в заподіянні шкоди. Підстави звільнення боржника від відповідальності. Неможливість виконання зобов'язання боржником.
 70. Випадок та непереборна сила в різних цивільно-правових системах. Теорія "даремності" (втрати смислу) договору в англо-американській системі права.
 71. Множинність осіб у зобов'язаннях. Дольові, сумісні та солідарні зобов'язання в романо-германській системі права.
 72. Спільні чи роздільні кредитори, спільні, сумісні чи розрізнені боржники в англо-американському цивільному праві.
 73. Уступка вимоги та переведення боргу.
 74. Припинення зобов'язань.
 75. Поняття способів забезпечення зобов'язань в доктрині цивільного права зарубіжних країн.
 76. Види способів забезпечення зобов'язань.
 77. Неустойка в праві країн континентальної Європи.
 78. Заздалегідь обчислені збитки та штраф в англо-американському цивільному праві.
 79. Порука в цивільному праві зарубіжних країн.
 80. Поняття застави та її види в різних правових системах.
 81. Застава нерухомого майна.
 82. Поняття, види іпотеки та джерела її правового регулювання в країнах різних цивільно-правових систем: континентальної (Франція, Німеччина та ін.); англо-американської (Велика Британія, США).
 83. Підстави виникнення іпотеки за законодавством зарубіжних країн.
 84. Права та обов'язки сторін за угодою іпотеки.
 85. Перехід права власності на предмет іпотеки.
 86. Задоволення вимог кредитора за рахунок заставленого майна.
 87. Поняття позадоговірних зобов'язань та зобов'язань із заподіяння шкоди в різних цивільно-правових системах.
 88. Особливості та значення зобов'язань із заподіяння шкоди в зарубіжному цивільному праві.
 89. Джерела правового регулювання зобов'язань із заподіяння шкоди.
 90. Підстави виникнення зобов'язань із заподіяння шкоди.

91. Поняття договорів в цивільному праві зарубіжних країн.
92. Класифікація договорів в англо-американській системі права.
93. Зміст договору у цивільному праві зарубіжних країн.
94. Істотні, звичайні та випадкові умови договору в цивільному праві країн романо-германської системи.
95. Значення договору.
96. Укладення, зміна, розірвання договору.
97. Недоговірні зобов'язання.
98. Публічна обіцянка винагороди.
99. Вчинення дій в майнових інтересах особи без її доручення.
100. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної особи або майна юридичної особи.
101. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи, майну юридичної особи.
102. Відшкодування шкоди.
103. Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.
104. Підстави виникнення сімейних правовідносин.
105. Поняття шлюб.
106. Умови укладення шлюбу.
107. Суб'єктами сімейних правовідносин.
108. Об'єктами сімейних правовідносин.
109. Державна реєстрація шлюбу (порядок реєстрації, час та місце).
110. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя.
111. Право власності подружжя
112. Умови укладання шлюбного договору та договору про поділ майна подружжя.
113. Припинення шлюбу: види та порядок.
114. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків та дітей.
115. Обов'язок батьків утримувати дитину.
116. Способи його виконання.
117. Органи реєстрації актів цивільного стану та їх компетенція.
118. Загальні правила реєстрації актів цивільного стану.
119. Усиновлення: порядок і процедура.
120. Загальна характеристика особистих немайнових прав та обов'язків подружжя.
121. Загальна характеристика права особистої приватної власності дружини та чоловіка.
122. Загальна характеристика припинення шлюбу.
123. Поняття порівняльного цивільного процесу.
124. Предмет порівняльного цивільного процесу.
125. Джерела цивільного процесу.
126. Класифікація судових систем.
127. Цивільна судова юрисдикція.
128. Цивільні справи: поняття та суть.
129. Підсудність цивільних справи.
130. Суд та суддя в цивільному процесі: співвідношення.
131. Поведінка судді та вимоги до неї.

132. Незалежність судді.
133. Об'єктивність судді.
134. Чесність і непідкупність судді.
135. Дотримання суддею етичних норм.
136. Рівність у ставленні судді до всіх сторін судового засідання.
137. Компетентність і старанність судді.
138. Сторони в цивільному процесі (позивач, відповідач).
139. Треті особи.
140. Права, обов'язки сторін та третіх осіб в цивільному процесі.
141. Представники сторін, третіх осіб.
142. Інститут представництва в цивільному процесі.
143. Інші учасники цивільного процесу, їх права та обов'язки.
144. Поняття доказів, доказування в цивільному процесі.
145. Суб'єкти доказування.
146. Види доказів.
147. Вимоги, яким мають відповідати докази.
148. Концепт «плодів отруєного дерева» в аспекті цивільного процесу.
149. Пояснення сторін, третіх осіб, їх представників. Показання свідків. Висновки експертів. Речові докази. Письмові докази. Інші докази в цивільному процесі.
150. Відкриття судового засідання.
151. Роз'яснення учасникам судового розгляду їх прав та обов'язків.
152. Відводи в цивільному процесі та їх заявлення.
153. Клопотання та заяви учасників цивільного процесу, їх заявлення та вирішення.
154. Хід судового розгляду.
155. Встановлення обставин справи та дослідження доказів. Ухвалення судом рішення.
156. Оскарження судових рішень.
157. Завдання та засади цивільного судочинства в Україні.
158. Законодавство про цивільне судочинство в Україні. Цивільна юрисдикція в Україні.
159. Відводи та їх заявлення в цивільному судочинстві України.
160. Учасники цивільного судочинства в Україні, їх права та обов'язки.
161. Представництво в цивільному процесі України.
162. Докази та доказування в цивільному процесі України. Види доказів та вимоги до доказів, подання доказів в цивільному процесі України.
163. Розгляд цивільної справи в суді в Україні.
164. Відкриття судового засідання по розгляду цивільної справ в Україні.
165. Роз'яснення учасникам судового розгляду їх прав та обов'язків, вирішення питання щодо клопотань, заяв учасників судового розгляду, встановлення обставин справи та дослідження доказів, ухвалення судом рішення в цивільному процесі України.
166. Оскарження судових рішень в цивільних справах в Україні.
167. Цивільний процес та виконавчий процес: зв'язок та диференціація.
168. Диференціація виконання судового рішення та примусового виконання судового рішення.

169. Сучасні системи організації примусового виконання рішень.
170. Правовий статус виконавця судового рішення в цивільній справі. Загальна процедура примусового виконання рішень судів у цивільних справах. Астрент у виконавчому провадженні.
171. Переїняття Україною передового зарубіжного досвіду в реформуванні системи примусового виконання рішень.
172. Загальна процедура примусового виконання рішень судів у цивільних справах в Україні.

Перелік рекомендованої літератури та навчальних матеріалів.

Базова література:

1. Алімов К.О. Зарубіжний досвід цивільного процесу Німеччини та Франції. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 6. С.66-68.
2. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США. К. 1999.
3. Васильєв С.В. Порівняльний цивільний процес. Підручник. К.: Алерта, 2015. 352 с.
4. Голубєва Н. Ю. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України. Х. Видавництво «Право». 2021. 840 с.
5. Голубцова О.В. Основи представництва в цивільному процесі Німеччини. Новели цивільного процесуального законодавства: представництво : матер. Міжнар. наук.-практ. конфер.; до 150-ї річниці з дня відкриття першої судової палати у м. Одеса (м. Одеса, 16 травня 2019 року) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Н. Ю. Голубєвої. Одеса : Фенікс, 2019. Укр. та франц. мовами. С. 147-149.
6. Гороховська О.В. Єдиний торговий кодекс США як регулятор цивільних і торгових правовідносин// Держава та регіони. Серія 6 Право. 2014.- №3. С.118-124.
7. Дрогозюк К. Б. Доказування у цивільному процесі України та Франції: монографія. Х. Видавництво «Право». 2019. 238 с.
8. Загальна теорія права. Нормативний курс: підруч. для студ.-юристів. за ред. д-ра юрид. наук, проф. С. В. Бобровник. Київ: Юрінком Інтер. 2021. 576 с.
9. Каламайко А. Ю. Електронні докази в цивільному процесі : монографія. Х. Видавництво «Право». 2017. 178 с.
10. Комаров В. В., Гусаров К. В., Сакара Н. Ю. Цивільне судочинство України: основні засади та інститути. Х. Видавництво «Право». 2016. 848 с.
11. Конституція України від 28 червня 1996. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
12. Мартинюк Ю. В. Способи самозахисту цивільних прав у договірних зобов'язаннях. Нове українське право. 2022. № 1. С. 208-214.
13. Орел Л. В., Калашник О. М. Цивільне право та процес : навчальний посібник. Х. Видавництво «Право». 2021. 423 с.
14. Петришин О. В., Зінченко О. В., Лук'янов Д. В. Порівняльне правознавство. Хрестоматія для юридичних факультетів і закладів вищої освіти. Х. Видавництво «Право». 2019. 1024.
15. Плахіна І.В. Зобов'язання із заподіяння шкоди в праві ФРН, Франції, Англії та США// Часопис Академії Адвокатури України. 2013. №4.

16. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>.
17. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>.
18. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 року Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>.
19. Сергієнко Н. А. Виконавчий процес (як діяльність): поняття та ознаки. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. Том 31 (70) № 4 2020. С. 50-55.
20. Сергієнко Н. А. До питання правового статусу державного виконавця. Юридичний вісник. 2019. № 3. С. 104-109.
21. Сергієнко Н. А. Завдання цивільного процесу за законодавством України та німеччини: порівняльний аспект. Сучасне право: міжнародний вимір і національний досвід. Матеріали міжнародного круглого столу, 2 лист. 2021 р. / Київський університет імені Бориса Грінченка. [Електронне видання] Київ, 2022. 253 с. URL: https://fpmv.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/2022/kmvpp/Naukovi_zakhody_kafedry/Suchasne-pravo-mizhnarod-vymir-zbirnyk-2022.pdf#page=61.
22. Сергієнко Н.А. До проблематики правового статусу органів державної виконавчої служби та виконавців. Підприємництво, господарство і право. № 11. 2019. С. 65-69.
23. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. К. Алерта. 2021. 528 с.
24. Теорія доказового права: науково-практичний посібник (монографія); за заг. ред. д.ю.н., проф., акад. Академії наук Вищої школи України М.М. Ясинка. Київ: Алерта, 2021. 426 с.
25. Тітко Е.В. Порівняльне цивільне право: курс лекцій. Київ: "ЦП "КОМПРИНГ", 2014. 314 с.
26. Тітко Е.В. Порівняльний цивільний процес: курс лекцій. Київ: "ЦП "КОМПРИНГ", 2014. 273 с.
27. Утехін І.Б. Загальні положення про виконання договору в країнах континентального права: Німеччина та Франція // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ Імені Е.О. Дідоренка. 2011. Вип.-1. С.81-88.
28. Харитонов Є. Деякі питання класифікації європейських систем приватного права. Порівняльне правознавство. 2012. № 3/4. С. 177–196.
29. Цивільне право України. Загальна частина. За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. Київ, Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
30. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
31. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
32. Шимон С.І. Цивільне та торгове право зарубіжних країн. Навчальний посібник. К.: КНЕУ. 2004. 220 с.

Додаткова література:

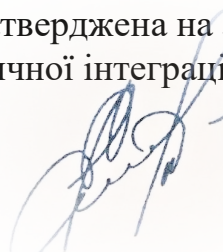
1. Загальна теорія права: підручник / [О. В. Петришин, Д. В. Лук'янов, С. І. Максимов, В. С. Смородинський та ін.]; за ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2020. 568 с.
2. Косовський Л. М. Судочинство у цивільних справах з іноземним елементом: монографія. Х. Видавництво «Право». 2017. 300 с.
3. Майданик Р. А. Речове право України. Підручник. Київ, Алерта. 2019. 1092 с.
4. Петришин О.В., Зінченко О. В., Лук'янов Д. В. Порівняльне правознавство у таблицях. Х. Видавництво «Право». 2021. 164.
5. Сергієнко Н. А. Захист прав та інтересів майнового поручителя при впливі позовної давності за основним зобов'язанням / Н. А. Сергієнко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : збірник наукових праць / Міжнародний гуманітарний університет. Одеса, 2016. С. 111-115. (Серія: «Юриспруденція ; Вип. 20).
6. Сергієнко Н. А. Реформа виконавчого провадження та судочинства: взаємодія виконавців із судами / Н. А. Сергієнко // Реформа виконавчого провадження: сьогодні та перспективи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м.Київ, 30 березня 2018 року) / ред. кол.: Шкляр С.В., Фурса С.Я., Снідевич О.С. К.: Видавництво «Юстон», 2018. С.72-75.
7. Тітко Е.В. Божук І.І. ПРАВО НА ЗМІНУ ПО БАТЬКОВІ: ПРАКТИКА ЄСПЛ ТА ДОСВІД УКРАЇНИ. Електронне наукове видання «Порівняльно-аналітичне право». 2020. № 1. С. 674-678. URL: http://www.pap.in.ua/1_2020/170.pdf.
8. Тітко Е.В., Грачова О.Ю. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ПОЧАТКУ ПРАВА НА ЖИТТЯ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД. Альманах міжнародного права. 2023, 29. С. 11-25.
9. Харитонов О. Порівняльне право Європи. Посібник. Х.: Одиссей., 2002. 592 с.

Додаткові ресурси

1. Веб-ресурс Верховної Ради України. URL: <https://rada.gov.ua>.
2. Єдиний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua>
3. База даних HUDOC практики ЄСПЛ. URL: <https://hudoc.echr.coe.in>.

Програма екзамену розглянута і затверджена на засіданні кафедри міжнародного права, європейської та євроатлантичної інтеграції. Протокол №4 від 29 листопада 2023 р.

Екзаменатор

Е.В. Тітко

Завідувач кафедри

І.В. Братко